

Bibliothèque numérique

medic@

**Sammonicus, Quintus Serenus. Q.
Sereni Samonici de Medicina
praecepta saluberrima, per D.
Caesarium ab omnibus quibus
scatebant mendis probe ac diligenter
emaculata. Item Q. Rhemnii Fannii
Palaemonis de Ponderibus et
mensuris liber utilissimus...**

Parisiis [Paris] : apud Simonem Colinaeum, 1533.

(c) Bibliothèque interuniversitaire de médecine (Paris)
Adresse permanente : <http://www.bium.univ-paris5.fr/hist/med/medica/cote?71795x01>

Q. SERENI SAMONICI,
DE MEDICINA, PRAECEPTA
saluberrima, per D. Caesarium, ab omni-
bus quibus scatebant mendis, probe ac diligen-
ter emaculata.

ITEM Q. RHEMNII FANNII
Palemonis, de ponderibus & mensuris, li-
ber utilissimus.

AD LECTOREM.

Præscripsit vite finem natura creatrix
Unicuique sato, quem superare nequit.
Sed medicum præstans ars, natureque ministrum
Finem contingas, qua ratione, docet.

71.795

PARISIIS
Apud Simonem Colinæum.

1 5 3 3

VITA SERENI SA-
MONICI.

Q SERENVS SAMONICVS
 • Gordiani iunioris preceptor fuit. Cuius me-
 minit Spartianus in Caracalla, his ver-
 bis, Occisi sūt & in balneis plures, & in cœnis.
 Inter quos Samonicus Serenus, cuius libri
 plurimi ad doctrinam extant. Macrobius
 quoq; Saturnalium tertio, carmina
 quedam de vrbibus deuotendis
 in libro quinto Recondito-
 rum Samonici Se-
 reni reperisse se ait. Supersunt hodie hi he-
 xametri, præcepta Medicinæ continentés.

PARISIIS
 in Collegio

MEmbrorum series certo diducta tenore
 Ut stet, consimilis medicine defluat ordo.
 Principio celsa de corporis arce loquamur.
 Phœbe salutiferum (quod pangimus) affere carmen,
 Inuentumq; tuum prompto comitare favore.
 Tūq; potens artis reduces qui tradere vitas
 Nosti, atq; in celum manes renocare sepultos,
 Qui colis Egeas, qui Pergama, quiq; Epidaurum,
 Qui quondam placidi tectus sub pelle draconis
 Tarpeias arces, atq; inchoata templa petisti,
 Depellens tetros presenti numine morbos,
 Huc ades, & quicquid cupido mihi sepe roganti
 Firmasti, cunctum teneris expone papyris.

Capiti medendo.

Cap. I.

Balsama si geminis instillans auribus addas,
 Tū poteris alacrem capitis reparare vigorem.
 Vel quæ septenis cœsentur gramina nodis,
 Vtiliter nectis, vel corno ex arbore sertum,
 Pulegiumve potens vna super aure locabis,
 Aut illud misto recoquens clementer aceto,
 Cauta nare trahes, seu visco lintea nexō
 Inducis fronti, seu tritæ gramina mente.
 Spongia cum tepidis annexa liquoribus hymbis
 Profuit, aut hedera ex oleo colata vetusto,
 Profuit & cochleis frontem tractare minutis.
 Si nocuit cerebro violentia solis aperto:
 Sepe chelidonia ex acido perducta liquore
 Sanauit, profunt & amica papauera somno,

a. ij.

Q. SERENVS

Si prius in lento madefacta terantur oliuo.

Hemicranio medendo.

Cap. II.

Portio si capitis morbo tentetur acuto,
Allia diuersam lana contacta per aurem
Inducta profunt, & eodem balsama pacto.

Allia vel ternis piperis terna addita granis,
Trita linis, certam dabit hæc tibi cura salutem.

Porrigini depellendæ.

Cap. III.

Est insensibilis morbus, sed noxia forma,
Cum caput immensa pexum porrigine ningit,
Copia farris uti freudentibus edita saxis.

Hanc poterit maluæ radix decocta lenare.

Aut tu fœniculum, nitrûmq;, & sulphura viua

Contere, deinde caput permistis ablue cunctis,

Furfuribusve nouis durum miscebis acetum,

Ut varios crines tali des unguine pueros.

Prodest & tarda demptus testudine sanguis,

Et prodest cedro demissus ab arbore succus.

Desinet interea glomerari farrea nubes,

Cessabitq; grauis crebræ porriginis hymber.

Capillo tingendo.

Cap. IIII.

Qvos pudet ætatis lœge, quos sancta senectus
Offendit, cupiunt properos abscondere canos,
Et nigrum crinem fucis simulare doloso.

His prodest acri contrita cupressus aceto,

Vel frons lentisci, vel tristia poma sabuci,

Lumbrici quoq; terrestres miscentur oliuo,

Et iuuenem præstant rediuiuo flore capillum.

SAMONICVS. 3

Præterea niuem poterit depellere crinem,
 Rhésina ex facili cera viscôq; coacta. *
 Ad rutilam speciem nigros flavescere crines,
 Vngento cineris prædixit Tullius author.
 Si pregnans artus captivi soricis edit,
 Dicuntur fœtus nigrantia lumina fingi.

SCHOLIA.

* Rhésina cum aspiratione scribendū, mihi quidem
 nō improprie videtur. Nam Græcis est ῥήσιμη, un-
 de apud Latinos nomē ipsum deductū videri potest.
 Ac proinde & author hoc loco, & Martialis lib. 3.
 tam primam quam penultimā eius vocis producūt,
 græcam secuti originem. Quid faciem tingis? Nam
 certē nō potes illos Rhésina, veneto nec resecare lu-
 to. Quāvis Iuuenalis dixerit, resinata iuuetus. Quod
 autē apud Græcos penultima quoq; producat, te-
 statur versus ille apud Nicadrū in Alexipharmacis
 ἡρὴ δὲ ἄπὸ ῥήσιμης τερμινθίδος ποδῶν τεύχης.

Phtiriasi arcende. Cap. V.

NOxia corporibus quædam de corpore nostro
 Progenuit natura volens abrumpere somnos
 Sensibus, & monitis vigiles incendere curas.
 Sed quis nō pæueat Pherecydis fata tragædi, *
 Qui nimio sudore fluens animalia tetra
 Eduxit, turpi miserum quæ morte tulerunt.
 Sylla quoq; infelix tali languore peresus
 Corruit, & fœdo se vidit ab agmine vinci.
 Sæpius ergo decet mordax haurire sinapi,
 a iij.

De Sylla
 hoc: quædam
 modū pedi-
 calari mor-
 bo: quæ Græ-

Q. SERENVS

ei φθαστα
σιρ appel
lat) interie
rit, habes
preter alia
no paucos
& ipsu Plin
niu libr. 7.
cap. 44.
 Vel nitro, ac sale permistis acidōq; liquore
 Laxatis (vt sint simul allia) tangere corpus,
 Aut lachrymis hederę, aut succo perducere cedri.
 Quinetiam furfur misto medicatur aceto.
 Vnda maris lendes capiti deducit iniquas.
 Et quicquid crebri defendit sylvā capilli.

SCHOLIA.

* Tragædum dicit Pherecyden, non qui esset, sed qui
 exitū habuerit penè tragicū, vtpote pediculorū mor
 bo absumptus, id quod præter authorem testatur &
 Laërtius & Suidas. Plinius tamen scribit illū expi
 rasse serpentū copia è corpore eius erumpete. Vide
 Plinium ipsum lib. 7. cap. 51.

Prurigini, papulis, & scabiei arcendis. Cap. VI.

Illotus sudor, vel copia nobilis escæ

Sæpe grani scabie correptos asperat artus.

Ergo lutum prodest membris adhibere fricatis,

Quod facit ex asino siccatus corporis humor.

Nec pudeat tractare fimum, quem bucula fudit.

Stercoris ex porco cinerem confundito lymphis,

Sic pauidum corpus dextra parcente foueto.

Proderit ex oleo puluis, quem congerit altè

Dulcibus ex latebris patiens formica laborum.

Conuenit hinc tepido lita tradere corpora soli.

Alias prur
entes.

Feruentes papulas oleo curato liquenti,

Aut acido Baccho miscebis farra lupini,

Pruritus sal
fos, intelli
ge eos prur

Atq; hinc in calido percurres membra lauacro.

Pruritus autem salsos lenat humor aceti,

Sine maris rabidi sudor, cochleæq; minute,
Quarum contactu perimetur acerba libido.

ritus qui ex
phlegmate
falso pro-
ueniunt.

Phrenesi, & capiti purgando. Cap. VII.

EXvicio cerebri Phrenesis furiosa mouetur,
Amiffasq; refert frendens amentia vires,
Sine calens febris iactatos exedit artus,
Sine meri gustus, seu frigoris efficit aura,
Conuenit hic calidis pecudum pulmonibus apte
Tempora languentis medica redimire corona.
Illotis etiam lanis suffire memento.

Ceritum sepe horrendi medicantur odores,
Atq; ideo sanos etiam curarier est par.
Purgatur cerebrum mansa radice pyrethri,
Vngitur & succis, dederit quos parua sabucus,
Expressusq; hederæ mandatur naribus humor,
Aut mistum rutæ in cerebrum stillatur acetum.
Non semper præsens dolor est sanabilis ægro,
Cura magis prodest venturis obuia morbis.

Dicitur &
sambucus.

SCHOLIA.

Apud Iuuenalem & Martialem phrenesis legitur,
penult. pro. quasi ita apud grecos scripta ea vox ha-
beatur φρενσις, cum tamen grecis rectius sit φρε-
νις. Vnde & Her. Barbarus vocem illam corruptè
cum scribi tum legi apud dictos poetas suspicatur.

Cura magis prodest &c.

sic Persius. Venienti occurrite morbo. In quam etiã
sententiam ita apud Ouidium legitur. Principijs
obsta, sero. medicina paratur, Dum mala per

Q. SERENVS

longas inualuere moras.

De fluore capillorum, & maculis
capitis tollendis. Cap. VII.

Deffluit expulsus morbo latitante capillus,
Si raro lauitur, seu vis epota veneni,
Seu salamā^{ra} potēs, nullisq; obnoxia flammis,
Eximium capitis tactu deiecit honorem.
Nonnunq; variant macula, paruisq; parumper
Orbibus aspersum ducit noua vulnera tempus,
Viperea pellis cinerem his apponito rebus,
Roboreasve pilas vsino iungito seuo,
Vel testudineo mala premulceto cruore.

Humoribus, & perfrictionibus me-
dendis. Cap. IX.

De humo-
ribus & per-
frictionib⁹,
id est de hu-
morib⁹ per-
frictis, hoc
est congeles-
tis frigeris
vi.

Saepe ita peruadit vis frigoris, ac tenet artus,
Vt vix quæsito medicamine pulsata recedat.
Si ranam ex oleo decoxeris, abijce carnem,
Membra fove, parili sanat ratione rigorem
Vrtica semen, perceptaq; frigora vincit.
Et ceruina potest mulcere medulla rigorem.
Decoctum raphani semen cum melle vorabis,
Sive fel vsinum tepesacta dilue lymphæ.

Ostrea fce:
minino ge:
nere dixit,
quo etiã ge:
nere n: mē
ipsum vsur:
parū est, cū
ab Au. Gel.
lio, tum à
Macrob.

Proderit hoc potu, seu cassis ostrea testis
Vsta dabit cinerem, qui pro sale sumptus in escis
Deducit gelidum tepesacta vertice virus.
Nonnullus liquidum sumit mulsūmq; sinapi,
Atq; palato agitat pariter retinensq; vomensq; *
Allia nonnulli mandunt, olei ve liquore

Perfundunt calido cerebrum nasique latebras.
 Quidam lactuce credunt prodesse sapes.
 Curandi modus hic & suavis & utilis idem est.

SCHOLIA.

A tque palato agitat, id est, γαργαρίζω, gargari-
 zat περιφρασικῶς dixit palato agitat, vel si manis
 ὀφισικῶς.

Elephantiasi propellende. Cap. X.

Est elephas morbus tristi quoque nomine dirus,
 Non solum turpās infandis ora papillis,
 Sed cito præcipitans funesto fata veneno.
 Huic erit aduersus cedri de cortice succus,
 Mustellæque cinis, vel fusus sanguis ab illa.
 Nonnulli dixerunt serum prodesse bibendo.
 Mentastri folium potu appositumque salubre est.
 Nec frustra bulbos & sulphura iungis aceto.
 Præterea nitrum debes cum melle iugatum
 Spargere lacte bouis, varias sic ungerè frontes.
 Cerusam & chartam (quam gens Egyptia mittit)
 Thura simul miscetque oleum, quod flore rosarum
 Conditum est, sine sic faciem, sic redde salutem.

SCHOLIA.

Hoc genus morbi ita appellatū est à similitudine
 cutis elephantorum, videlicet quod qui eo vitio la-
 borant, cutem habent similem elephantorum cuti.
 Vulgus medicorum lepram vocat, cum tamen lepra
 aliud sit corporis vitium ab elephantiasi, siue elephā-
 te, siue elephantia, quo modo Celsus dicitur.

Q. SERENVS

Cutis, & faciei vitijs, & impetigini
propellendis. Cap. XI.

INuida si maculet faciem lentigo decoram,
Nec prodesse valent naturæ dona benigne,
Erucam atq; acidum laticem simul illine malis.

Proderit & bulbus mellis dulcedine victus,

Crudæve dulcacido miscebis rapa liquori.

Sanguine vel leporis morbus delabitur oris.

Frons salicis cum flore suo contrita medetur.

Sepiolarum cineres ex ossibus omnia tollunt,

Cygnæos adipes hilari misceto Lyæo,

Omne malum properè maculoso ex ore fugabis.

Horrebit si liuor atrox, aut nigra cicatrix,

Attrito sapone genas purgare memento,

Rugarum sulcos lentisci mastiche tendens.

Si verò vitium est quod ducit ab impete nomen,

Hoc matutina poteris cohibere salina,

Seu folio platani, quod mansum mane verabis.

Fæda fluunt curui quæ per carmenta cameli,

Trentur, cineremq; dabant, iungentur aceto

Mascula thura simul, diuinæq; cura valebit.

Aurium vitijs succurrendis. Cap. XII.

Cum senus tenera dolor altè sauciæ aures,

Fraxinea in flammis fundit (quæ talis) succus,

Instillas, siue obscænos ex virgine rores,

Aut succum ex folio, dederit quem populus alba,

Sæpe chelidoniæ rapidum sociatur acetum,

Adiunctoq; nitro procedit cura salubris.

Dulcacidi
compositi
nomen ab
autore vi-
de ex dul-
ci & acido.

Sapone, id
est megma-
te. Saponis
inuentu ha-
bes apud Pli-
lib. 8. ca. 12.

Mentastri liquor expressus conducere fertur,
 Infectum violis oleum bene consulit auri.
 Annosa rubros si legeris arbore vermes,
 Ex oleo tere, sic tepidos infunde dolenti.
 Si verò obtusa sensus remoretur in aure,
 Lumbricos terræ, seu umq; ex ansere rauco
 Eccoque, sic veterem poteris depellere morbum.
 Felq; bouis surdis etiam prodesse loquuntur,
 Si iungas olidæ graue quod minxere capelle.
 Si verò incautas animal penetraverit aures,
 Proderit admisto pauidi fel muris aceto.
 At si lymphæ nocens peruaserit, Anseris aptus
 Immittetur adeps ceparum non sine succo,
 Qui granis est oculis, sensum tamen auribus auget.
 Vis & Phæbigenæ diuinam discere curam *
 Sitq; vel annosis confecta doloribus aures,
 Allia tum septem numero, sep̄ emq; lupinos
 Punicea dabis in testa, tum delphica frons his
 Addatur, misto totum feruescat aceto,
 Doctus eris tepidos illinc immittere rores.

SCHOLIA.

Vis & Phæbigenæ. Circen Deam audis hic descri-
 bi, cuius in herbis maxima fuit potentia. Vnde & ab
 Homero libro decimo Odysseæ, herbarum perita de-
 cantatur. Ideo autem Phæbigenam, hoc est, Solis fi-
 liam, appellatam opinor, quod sol herbas maturet,
 eisq; potentiam & vires influat suo calore.

Q. SERENVS

Ocularum dolori mitigando. Cap. XIII.

Summa boni est alacres homini cōtingere visus,
 Quos quasi custodes, defensoresque pericli
 Prospiciens summa natura locavit in arce,
 Sic tamen vt nullos paterentur desuper ictus,
 Atq; supercilio pauidi reteguntur opaco.
 Sed dolor immeritum lumen si forte laceffit,
 Lana madens oleo noctu connectitur apte,
 Viventisve nepæ lumen gestatur amicum.
 Ex folio caulis cineres, confractaq; thura
 Et laticem Bacchi fœdæ cum lacte capelle
 Desuper induces, atq; vna nocte probabis.
 Hyblæi mellis succi cum felle caprino
 Subveniunt oculis dira caligine pressis.

Hæc herba
 Plinius ita
 vocari tra-
 dit, & Ve-
 tones in Hi-
 spania eam
 iuvenisse
 credantur.
 A Dicro-
 nica, que
 vulgo dicitur
 describitur
 βερρονική
 ab ipso dicta
 in verbo κί-
 σρον.

Vettonicæ mansus siccabit lumina succus.
 Si tenebras oculis obducit pigra senectus,
 Expressæ marathro guttæ cum melle liquenti
 Detergere malum poterunt, vel vulturis atrî
 Fella, chelidoniæ fuerint quas gramina mista.
 Hæc etiam annosis poterunt succurrere morbis.
 Fel quoq; de gallo mollitum simplice lymphæ
 Excacuit puros dempta caligine visus.
 Vina Chelidoniæ parili ratione iugantur
 Efficiuntq; suo præclaros vngvine visus.
 Aspera quinetiam mulcent & rupta reducant.
 Si genus est morbi, miserum quod lumen adurit,
 Hic calor infuso mitescit lacte canino.
 Anguibus ereptos adipem æruginem misce,

Hi poterunt ruptas oculorum iungere partes.
 Si vero horrendum ducent glaucomata peplum
 Spiritus alterius prodest, qui grana cumini
 Pallentis mandens visus exhalat in ipsos.
 Si tumor insolitus tufis, & gliscit * in annis,
 Turgentes oculos vili circumline cæno.

* Forte in
 anis.

Dentium vitio, & oris fetori me-
 dendo. Cap. XIII.

Haud facile est acrem dentis tolerare dolorē,
 Quo magis est æquū medicā pernoscere curā.

Cum Baccho violas decoxeris, ore teneto.
 Mansus item prodest succis oleaster acerbis,
 Hinc oscedo fugit, lingue quoq; vulnera cedunt.
 Cum vino piper & nitro tepidum inde dolenti.
 Sæpe chelidonie succo vel lacte capelle
 Sanescent dentes, aut tauri felle inuantur.
 Aut acidi latices clauso voluntur in ore.
 Manditur apta rubus gingivis, & bona labris.
 Lentiscus myrtusq; emendant oris odorem.
 Quod vero assumpsit nomen de dente fricando,
 Cernino ex cornu cinis est, aut vngula porce
 Torrida, vel cinis ex onis, sed non sine vino,
 Muricis aut tosti, vel bulbi extincta fauilla.
 Ambitiosa putas, sunt ista salubria cunctis.
 Exesos autem dentes si forte queraris,
 Vre fimum muris, patulis & hiantibus adde.
 Vel cinerem dentis cervini extinguere aceto
 Conuenit, atq; canis immitere partibus apte,

Oscedo oris
 graueolētia
 hoc loco si
 gnificat. A
 lias p oris
 vitio accipi
 tur, qd & os
 scitatio dici
 tur. vide Au
 li Gel. lib.
 4. cap. 20.

De dēte fri
 cado. vnde
 latinis dēti
 friciū dicit
 græcis δ'ον
 τ'ε'ρ'ι'μ'ον
 dicitū est.

Patulis &
 hiantib⁹, sub
 audi dētib⁹

Q. SERENVS.

Prodest & puluis lumbrici corpore tosto
 Ora ambusta cibo sanabis lacte canino.
 Sæpe etiam gelida ginginas collue lymphæ,
 Dentibus vt firmum possis seruare vigorem.
 Si verò infandum proserpit ad intima vulnus,
 Permisceto salem parili cum pondere thuris,
 Hinc tractato locum, miram experiere medelam.

Hæc, subatu
 di medela,
 id est com-
 mistio.

Hæc siccata dabit molles, & fracta farinas,
 Huius & attritu tetrum mulcebitur vlcus.

Vnæ, faucibus, collo, & quæ mollienda sunt,
 medendis. Cap. XV.

Teneras
 ideo fauces
 dicit q̄ par-
 rû ferre, ac
 pati possunt

A Egrescunt teneræ fauces, cum frigoris atri
 Vis subijt, vel cum ventis agitabilis aer
 Vertitur, atq; ipsas flatus grauis inficit vndis,
 Vel rabidus clamor fracto cum forte sonore
 Planum radit iter. sic est Hortensius olim
 Absumptus, causis etenim confectus agendis
 Obtinuit, cum vox domino viuento periret,
 Et nondum extincti moreretur lingua disertæ.
 Ergo omni studio quæres inhibere dolorem.

* Aereum
 mel. Sic Vir.
 lib. 4. Geor.
 Hacten⁹ ae-
 rei mellis
 cœlestia do-
 na. vide Pli.
 lib. 11. c. 12.
 Remissis,
 id est, lique-
 factis.

Simplicibus lymphis confunditur aereum mel,
 Additur excussus niuea similagine furfur:

Decocta hæc clauso simul exercentur in ore.

Præterea fauces extrinsecus vngere prodest

Ursino & tauri seuo, cerisq; remissis,

Omnia quæ geminis æquabis lancibus antè.

Disce etiam miram ex humili medicamine curam.

Actiaco, id
 est, attico.

Actiaco melli iungas agreste papauer,

Q. SERENVS

αἴφα, & ἴφε
 numer⁹ plu
 ralis. Dicit^r
 tamē & αἴφῃ
 αἴφα nūme
 ro singulari,
 & plurali
 ἴτῃ αἴφῃ
 Quod nam
 autem vitij
 genus sit, vi
 de Celsum.
 Interdum fauces tussi quatiuntur atroci;
 Allia tum sumes decocta, & melle peruncta;
 Semina vel raphani permisto dulcia melle.
 Aut si fraxinea semen de fronde reuellis,
 Interiora vora vetitus contingere dente.
 Ouum melle teres domitum feruentibus vndis,
 Marrubiumve potens, haec faucibus optima sumes;
 Frenabisq; grauem facili medicamine tussim.

Digestioni, & stomacho medendo. Cap. XVIII.

Qui stomachum regem totius corporis esse
 Contendunt, vera niti ratione videntur.

Huius enim validus firma tenor oia mē-
 At cōtra eiusdem franguntur cuncta dolore. (bra:
 Quin etiam (nisi cura inuat) vitiare cerebrum
 Fertur, & integros illinc auertere sensus.
 Lactuca semen nigrae quod lignea pila
 Trinerit, admisto ieiunus sumito melle,
 Sed cochlear trino gustu tibi sufficit vnum,
 Aut tritum semen raphani, mulsūmq; iuuabit;
 Sive duae partes absinthi, & tertia ruta
 Decoctis potantur aquis, siliquaeq; madentes,
 Semina vel marathri foeta cum lacte capellae
 Pulegium quoq; decoctum curabit amice,
 Et potu, & fotu stomacho conducit acetum;
 Sen cochleas vndis calofactas ac prope victas
 Suppositis torre prunis, vinoq; garoq;
 Perfusas cape, sed prodest magis esse marinas.
 At male digestis si crapula seniat escis,

Ex pipere, & calida florem de rore marino
 Ebibe, seu salibus piper adde & tenue cuminum:
 Quae coctis tinges epulis, & rapta vorabis.
 Aut cubitum pergens succum cape tristis anethi.
 Ventriculus mergi raptus, sal tritus & vstus
 Pane super tosto, piperis quoque pulvere multo
 Miscentur, capies diuinum munus in istis.
 Proderit hoc stomacho, dictas & concoquet escas,
 Grana peregrini piperis diffundito quinq;
 Niliaco melli, quae mane inserta capeffes.
 Felli, vomitui, vel phthisi ar-
 cendis. Cap. XIX.

Dictas, hoc
 est paulo su-
 perius expo-
 sitas & in-
 dicatas.

L Vtea si crescunt, & cunctis noxia fella,
 Allia parua noue & piperis tot permole gra-
 Quae cyatho diluta gari mandesque bibesque,
 Haec iterum septena capis, post denique quina.
 Praeterea caules frondet si parua sabucus,
 Decoctos sale permisces, ac iungis oliuum,
 Tunc capis, ac tali auxilio fella horrida purgas,
 Profunt & pelagi latices, quos ponderè iusto
 Dulcibus associas lymphis, melli que liquenti,
 Et niuens prodest ex vberè succus aselle,
 Si tepido vino infundas, ac mella piperis.
 At vomitum radix narcissi pota mouebit.
 Si vero phthysis annofo sedet improba morbo,
 Intritas vino cochleas hausisse iuuabit,
 Proderit & veteris seui pila sumpta suilli.
 Carne asinae seuo que caprae medicina salubris.

Iusto; hoc
 est aequalis

Pila pro pi-
 lula hoc lo-
 co ponitur,
 quod grecis di-
 citur κερτα
 κέρτα.

b. j.

Q. SERENVS

Mammis sanandis vel strin-
gendis. Cap. XX.

Vbera fœcundo multum lactantia succo
Sæpe sibi noxæ nimium manando fuerunt:
Fæce igitur valida duri reprimuntur aceti.
Post partum tumidas iniuste assurgere mammas
Interdum aspicias, harum mala commemoratur
Murinus fimus ex pluuio sedare liquore.
Sin autem clausus penitus dolor angit acerbus,
Lumbricis terræ turgentes iunge corymbos.
Sin castigatas studium est præstare papillas,
Ex hedera sertis ambas redimire memento
Protinus, & raptas fumis mandare coronas,
Anseris aut seuum pariter cum lacte tepente,
Aut ouum in luto tulerit quod garrula perdix.
Præterea pluuio decocta papauera rore
Herebunt multis post dissoluenda diebus,
Vis & phœbigenæ cœlestia sumere dona,
Ubera cum tetris laniata doloribus horrent,
Nauis rametum, & quæ nomine prassion herba est,
Et quæ vulgari sermone insana vocatur,
Græcus hyoscyamon propria scit dicere lingua,
Nec non & calami radix, lapathiq; legumen
Mista dabunt miras (experto crede) medelas.

Reiectioni cibi, aut sanguinis re-
stringende. Cap. XXI.

SI stomachus nondum decoctas expuit escas,
Sed magis atq; magis vitiū reuomēdo valet, cit,

Allia cademus, crebrumq; trahemus odorem.
 Sin etiam rutilus confertur pectore sanguis,
 Sorbitio mentis, rhabbanus vel cocta iuuabit.
 Sepe lapis teritur (specularem nomine dicunt)
 Et mistis hauritur aquis, sistitq; cruorem.
 Tritur interdum raptus de subere cortex,
 Et cinis ex calido prodest epota hycio,
 Onorum cinis, aut cochlearum, aut deniq; melis,
 Aut mansus salicum fructus prodesse putatur,
 Aut platani pilulas acri infundemus aceto,
 Nullus erit sanguis, quem non cibus iste moretur.
 Iecoris, & lateris vitij meden-
 dis. Cap. XXII.

SI molles iecoris fibras dolor hauriet acer,
 Protinus ex mulsâ potâda elelisphacus herba
 Sumitur & semē, quod fraxinus alta profudit, (est.
 Vulturis atq; iecur vel ius perdicis apricæ.
 Præterea simili drachma pix dura pipérq;
 Franguntur, sic in mollito puluere iuncta
 Egelidis miscentur aquis, recreantq; bibentem.
 Absinthi quoq; decocti potabitur humor,
 Si latus immeritum morbo tentatur acuto,
 Accensum tinges lapidem stridentibus vndis,
 Hinc bibis, aut aceris radicem tundis, & vnâ
 Cum vino capis, hoc præfens medicamen habetur.
 Quid referam multis composita Philonia rebus?
 Quid loquar antidotum varijs? quis ista requirit?
 At nos pauperibus præcepta feramus amica.

b. ij.

Cinis formi-
 nino genes
 re pferit, nō
 absq; Prisco
 rū, tū poeta
 rū, tū orato
 rū exēplo.
 Author Non-
 nius Mare-
 apud quem
 hic verus ci-
 tatur. Cū itā
 fulua cinis
 fueris &c.
 ἑλελίσφακος
 ἡρῶς, ἣ δicit̄
 herba græ-
 cis, apud las-
 tinos saluia
 dicitur.

Philōica are-
 bitror legē-
 dum, à Phi-
 lone medi-

Q. SERENVS

co, de quo
Celsus li. 6.
cap. 6. Cuius
meminit &
Galenus non
semel. Ergo
composita phi-
lonis, id est
compositio-
nes ex va-
rijs reb⁹ cur-
sus medici Phi-
lon confice-
re consue-
rat, ut tamē
ab vno hic
omnes me-
dicos intel-
ligam⁹, qui
circa medi-
cinarū compo-
sitiones oc-
cupati fue-
runt, & de
his copiose
scripserūt.

Nec non & iecoris quæretur fibra lupini.

Iungenturq; simul costum, foliumq; pipérq;.

Quæ diluta mero dantur potanda Lyæo.

Est & vis morbi, quod telum commemoratur,

Cum subito dolor insanus furit incitus ictu,

Persicon huic potum è nuce traditur interiore,

Quæ mihi cura satis casu monstrante probata est.

Spleni curando.

Cap. XXIII.

Quando Lien tumido circumligat ilia vinclo,

Et plenū splenis demonstrat mēbra rigorem,

Mollibus ex hedera tornantur pocula li-

Hinc trahis assuetos eger quoscūq; liquores, Cignis,

Aut viridis coctorum holerum potabitur vnda.

Proderit exueto fluuiialis hirudo crnore,

Sine myrica potens, seu ros cum pane marinus,

Aut hederæ succus potu appositūq; iuuabit.

Necnon intactam ferro quam videris alnum,

Huic liber eripitur ferro sine, decoquiturq;

Donec victarum pars tertia subsit aquarum.

Hinc medico potu pulsus dolor omnis abibit.

Nonnulli memorant consumi posse lienem,

Ernum si semper ieiuno sumpserit ore.

Arida ficus item feruente domatur aceto,

Et trita illinitur, vel splen apponitur hædi.

Marrubium in vino potu prodesse loquuntur,

Præterea piper, ac nepitæ cum flore & anethum,

Capparis atq; apium, buglossaq; iungitur vnâ

Pulegium, abrotanum nitida cum mastiche coctum.
 Ac thymbræ speciem (quam cōmemorat cephaloton)
 Prædixit spleni deus idem posse mederi.
 Dulcia Plautus ait, grandi minus apta lieni.
 Splen tumidus nocet, & risum tamen addit ineptum
 Ut mihi sardois videatur proximus herbis,
 Irrita quæ miseris permiscet gaudia fatis.
 Dicitur exectus faciles auferre cachinnos,
 Perpetuôq; æno frontem præstare seueram.

Cum masti-
 che legēdū,
 nō cū m: st
 ce, quanq̄
 mastiche vl
 timā pdu
 stā habeat.
 Nam grecis
 est *μαστιχη*.
 Eam tamē
 contra natu
 rā corripuit
 author, me
 trinecessita
 te adactus.

Præcordijs sanandis.

Cap. XXIII.

Languida si duro turgent præcordia morbo,
 Miscetur mulsæ farris sextarius vnus,
 Necnon & lini tusum, siliquæq; legumen.
 Hæc decocta simul, nondumq; tepentia neētis.
 Aut quæ poma Cydon Creteis misit ab oris,
 Cocta lines, durum vt possis mollire tumorem.
 Ozima præterea, bulbi ve linuntur amari.
 Proderit & lymphis corpus mersare marinis.
 Quin etiam catulum lactantem apponere membris
 Conuenit, omne malum trāscurrere fertur in illum.
 Cui tamen extincto munus debetur humani,
 Humanos quoq; contactus mala tanta sequuntur,
 Et inctus vitium ducit de coniuge coniunx.
 Quod superest thridaci iunges ramenta carinæ,
 Quodq; decem ex rebus feci simul atq; vocatur,
 Mastichis addentur fractæ iam milia farræ,
 Talibus auxilijs præcordia tuta resident.

Mulsæ, subs
 auti aquæ,
 estq; id ges
 nus potiōis
 qd ex melle
 & aqua cōfi
 citur. Vulg
 medonē ap
 pellat, gras
 cis dicitur
 ἰσπόμελι.
 Quidā octo
 mū & scrtē
 bendū & le
 gendū cens
 ser. Alij ozi
 mum *οζι
 μόν* hūi,
 hoc est, ab
 olendo. Et
 eādem her
 bā nonnulli
 hodie basilī
 con appellā
 lant.

Author vis
 det masti
 p mastiche

b. iij.

Q. SERENVS

Lumbis & reuibus sanan-
dis. Cap. XXXV.

in hoc lib.
vbique poe
suisse vulgi
more, les
gendu alio
qui maffi
ches hoc loc
eo fuerit.

Cum sanit penitis haerens iniuria lumbis,
Igne lapis candens datur exultatibus vndis,
Hoc poteris potu tristem superare dolorem,
Aut pice cum melli nitrum sulphurq; & acetum
Succida lana rapit contacta calentibus iisdem,
Proderit hanc aegris crebro perducere membris.
Aut caput asparagi cum vino sume vetusto,
Seu maui, appone: modus conducit vterq;
Aut adipe mistum lumbis inducito sulphur,
Sepe chelidonium cum succo Palladis addes,
Farrag; quae tremulis prosunt sudantia flammis.
Fertur amygdalinae succus nucis esse bibendus,
Pincitur, ac tepidis sorbebitur addita lymphis.
Aut tres ex vino cochleas feruescere coges,
Cumq; suis domibus franges, piperis quoq; grana
Ter quinque adijcias, potuq; inuaberis illo.
Furfur item parca fuerit cum feruidus vnda,
Post oleo madidus, succis immittitur aptis,
Quae vix passuris vrentes addito membris.
Prodest ceruinae vehemens natura medullae,
Nec nocuit ciceris cocti potasse liquorem:
Aut mistam teneris maluam contundito porris,
Contritumq; simul cum mastiche cofer anethum:
Quodq; decem rebus componi ex nomine clarum est.
His continge locum, Deus haec mihi certa probauit.

Ventricis dolori mitigando. Cap. XXVI.

SI dolor insanus tota deseguit in aluo,
 Heminis tribus in lymphâ, tu decoque tritum,
 In vino prius hyssopum, validam quoq; rutam,
 Aut apium, donec pars duplex desit aquarum.
 Potus erit medicus non detractante palato.
 Præterea niuei sterilis testa vritur oui,
 Quæ postq̃ in tetram fuerit conuersa farinam,
 Ex calidis potatur aquis, & pota medetur.
 Nec non iungenda est vtero noua virga myricæ,
 Illæsa hec ferro terrâq; intacta teratur.
 Aut medio ventris prodest aspergere terram,
 Quam signauerunt vestigia pressa rotarum.
 Proderit & puluis facili sub cardine raptus.
 Quin etiam ex lymphis tritum potare cuminum
 Conueniet, quod iam nobis documenta probarunt.
 Mæta quoq; hoc pacto medicos dabit hausta sapes.
 Cæliacos autem recreabis pane salubri,
 Quem madido farre efficies, ac mollibus ouis,
 Quorum testa fero prius emollescat aceto.
 Refert & teretes bulbos mollire terendo,
 Cûq; his lenæi durum potare fluentum.

Hydropisi depellendæ. Cap. XXVII.

CORRUPTI iecoris vitio vel splenis acerbus
 Crescit hydrops, aut cû siccata febre medullæ
 Atq; anide fauces gelidum traxere liquorem,
 Tum lymphâ interius vitio gliscente tumescit,
 Secernens miseram proprio de viscere pellem.

b. iij.

Vide Plî. H.
 24. capit. 9.
 vbi de myri
 ca loquitur.
 Qui sã (in
 quit) grauis
 in medicis
 na author
 virgã ex ea
 dẽ fractã,
 vt neq; ter
 rã neq; fer
 rã attinge
 ret, sedare
 ventris dor
 lorẽ assue
 rauit impo
 sitam.
 Idẽ Plî. lib.
 29. ca. 3. de
 ouis, mace
 ratis (ingt)
 cû farina in
 pane subas
 cis cæliaci
 recreantur.

Q. SERENVS

Conueniet tenere radix decocta sabuci,
 In geminis calidi cyathis potanda Lyæi,
 Nec non & tepidis conuoluerè corpus arenis,
 Helleboro quoq; purgatur lymphaticus error,
 Sæpe sed adiuncto pelluntur noxia Baccho.
 Est qui præualidum frixo sale miscet acetum,
 Atq; olei succo refricans albentia membra.
 Fraxineum semen cum Bacchi rore bibendum est,
 Nec non appposito curantur dropace membra,

De dropace
 Galenus li.
 6. de bona
 valetudine:
 Vnguētū (in
 quit) genus
 est, quod à
 grecis hodie
 ὀφθαλμῶν δι
 σκῆ, utpote
 qd & distri
 buēdo i cor
 pus alimen
 to & nutris
 tionī cōdu
 cit.

* Specie, id
 est qualita
 te.

Tectum la
 na. Tale vi
 deī indica
 re, imò de
 scribere me
 dela gen^o,
 quale est,
 quod greci
 βάλανον
 vocant, no
 stri glandē,
 medicorum
 vulgus sup
 positōriū.

Aut calido salicis radicem mollit Iaccho,
 Unguine quo frangit vires languoris aquosi.
 Ventri molliendo. Cap. XXVIII.

Sæpe cibi * specie, vitio vel corporis ipso,
 Potibus aut duris restricta morabitur aluus.
 Vincetur talis mora, gramine Mercuriali,
 Cuius aquam cocti minimo cum melle bibemus.
 Prunæq; conueniunt, quæ mittit clara Damascus.
 Multos præterea medici componere succos
 Assuerunt, pretiosa tamen cum veneris emptum,
 Falleris, frustraq; immensa numismata fundes,
 Quin age, & in tenui certam cognosce salutem.

Aut igitur tectum lana supponis alumen,
 Aut edis in patinis tenere decocta sabuci,
 Vel cum lacte capræ salsum mulsimq; capesses.
 Crede tamen potum meliorem lactis equini,
 Dicitur hic validos asinæ peruincere succos.
 Sylvestris fici lachrymam prodesse loquuntur.
 Quædæq; satis melius verbis dicemus Horati

Mugilis, & viles pellent obstantia conche.
 Sed cochleas prius est vrtica aut fursure pasci,
 Purior hinc gustus noxa sine mouerit aluum.
 Sepe thalassomeli iunctum cumulanimus hymbri,
 Hæc purgant, parili fuerint si pondere mista.
 Solutioni ventris, & dysenteriae com-
 pescende. Cap. XXIX.

TAm varij casus mortalia secla fatigant,
 Vt sint diuersis obnoxia corpora morbis,
 Sepe etenim nimio cursu fluit impetus alui,
 Frenat commisto cum feruet brassica vino,
 Aut cerasi victum longo iam tempore pomum,
 Succus aminæ vitis cum pane medetur,
 Vel bene permistum calida potatur acetum,
 Vile quidem facili factio, tamen vtile opinor.
 Si ledunt medica data purgatoria dextra,
 Adiecto piperis medicatur puluere calda.
 Sin autem longo decurrent intima fluxu,
 Atq; immane malum multo iam tempore gliscit,
 Torridus ex vino cortex potabitur oui.
 Ramentum nivei credunt prodesse elephantis.
 Arbore pyramea cortex direpta coquetur
 Axe sub æthereo, sic nigro mista lyæo
 Immensum poterit potu retinere fluorem.
 Numinis aut iussu cedrum cum mastiche misces,
 Mollitãq; picem, & rasum de nauibus vnguem.
 Languida quo fidens medicamine membra fouebis.
 Proderit & pueris, quos dentis origo fatigat,

Pyramea
 hoc est Py-
 ramf. Hec
 aut fuit mo-
 rus, sub qua
 ille, dum
 Thyfben as-
 micã suã à
 fera dilacea-
 ratã credi-
 dit, ubi ipsa

Q. SERENVS

mortē eius
caussa cōsci
uit. Hinc ar
borē Pyra
meā nūc vo
cat. Fabulā
habes apud
Ouidiū, li. 4
metam.

Castaneas coxisse nuces, & sorba vetusta.
Atq; apium, caulesq; rubus quos fundit acuta,
Potio quæ fluidam consumpta morabitur aluum.
Lumbricis & tinea purgandis.

Cap. XXX.

Quid non aduersum miseris mortalibus addit
Natura? interno cum viscere tinea serpens,
Et lubricus edax viuant inimica creati:
Quod genus assiduo laniat præcordia morsu.
Sepe etiam scandens oppletis faucibus hæret,
Obsessasq; vias vitæ concludit anhelæ.

Nepetæ tri
tū, id est ne
peta trita,
græca loq̄n
di figura.
* Frondis
recto casu
dictū est, a
Mās frons.
Nec hoc Ser
uius fieri
negat.

Ergo cinis cornu cernini proderit haustus,
Vel nepetæ tritum ex vino cum lacte capellæ,
Nec non & succus medici potatur aceti.
Prodest præterea cum Baccho persica frondis, *
Democritus memorat mentæ conducere potum,
Sumitur abrotonum, necnon & vile melanthum,
Allia per sese sanant, aut ius coriandri.
Quin & marrubium decoctum haustumq; iuabit,
Pulegiūve potens, & agreste ingatur anethum,
Synthesis hæc prodest vnda mollita calenti.

Colo sedando. Cap. XXXI.

Cum colon inuisum morbi genus intima carpit,
Mande galeritā volucrē quā nomine dicunt,
Aut panidi leporis madefacta coagula pota.
Sive apio nepetas tereti cum mastiche iungas,
Necnon & species ambas redolentis anethi,
Quarum decoctos patiens haurito liquores

SCHOLIA.

* Colon hic pro morbi genere eius intestini, quod proprie colon appellatur, quemadmodum & à Plinio accipitur lib. 26. ca. 1. & cum prima eius dictionis syllaba naturaliter longa sit, quippe quæ Græcis ita scribitur, κῶλον, ab authore tamen ea corripitur, metri fortassis causa, vel quia id non animaduertit.

Vesicæ, & calculo purgando, & vrine prouocandæ.

Cap. XXXII.

SI cui vesicæ tardus cunctabitur humor,
Hæc mora rumpetur vino perniciosa vetusto.
Prodest ex paruis acinos potare sabucis,
Aut hedere succum, aut lachrymosi trita sinapis.
Necnon rhesinas ex oricia terebintho
In speciem eruiiæ paruos glomerabis in orbes,
Quos ternos tepida mistos hausisse medela est.
Quondam etiam nimio præceps vrina fluento
Irrigat exuias, obscænoq; in ficit hymbri,
Ergo cinis prodest hausto nepetæ quoq; succo
Ex vino muris tritus, vel lacte capellæ.

Tum leporis cerebrum ex vino potare decebit.
Si dolor internam vesicæ concoquit aluum,
Subueniet radix frondosæ epota cypressi,
Pulegium ve potens domitum feruentibus vndis.
Si vero in lapides densis conuertitur humor,
Qui retinet cursus, gemitumq; dolore frequentat,
Saxifragam seu fontigenam succurrere credunt. *
Præterea semen myrti syluestris Iaccho,

* Saxifragæ, quæ herba dicitur & saxifragum, videtur fontigenam quosque appellare Serenus, quod (vt Plinius auctor est lib. 21. ca. 21.) eius natura est vniuersa per-

Q. SERENVS

tras parie:
 tūm q̄ asp:
 gines, ac tō
 tū maxie
 spec⁹ sequi

Atq; oleo mistum bibitur, nec desit acetum,
 Vināq; sumantur frictō, condita cumino,
 Siue palumborum capitur fimus acre ferorum,
 Dulcacidis sparsum succis tritūq; solutum,
 Nec non obscænus capræ potabitur humor,
 Obruit hic morbum, labefactāq; saxa remittit.

De conceptione & partu. Cap. XXXIII.

IRrita coniugij sterilis si munera languent,
 Et sobolis spes est multos iam vana per annos,
 Fæmineo fiat vitio res necne silebo.

Hoc poterit quartus magni monstrare Lucreti.

Sed natura tamen medicamine victa potenti

Sæpe dedit fœtus studio curante paratos.

Aut igitur leporis consumit fæmina vuluam,

Aut onis in stabulis fractas cum ruminat herbas,

Pendentem spumam molli deducit ab ore,

Atq; illam memini misto potare falerno.

Mercurialis item capitur communiter herba,

Sic cubitum noctu coniunx festinet vterq;

Atq; vbi iam certum spondet prægnatio fœtum,

Vt facili vigeat seruata puerpera partu,

Diētannum bibitur, cochleæ manduntur edules,

Qui subau:
di partus. Aut qui olim menses minus octo moratur in aluo,

Irrumpit thalamos, & nexūs soluit inertes.

Pulegij quoq; purgari tunc conuenit hymbre,

Sentiat, sub
audi foemis
na siue mu:
lier. Cuius opem veram casus mihi sæpe probarunt.

Quinetiam stercus supponunt vulturis atri,

Sentiat vt minime partus quam proximus vrget.

Qua etiam ruta & fragili miscentur anetho,
 Quae diluta simul vino, atque exhausta medentur.
 Profluvio cuiusque sanguinis, & matrici
 subueniendae. Cap. XXXIII.

SI modicus pleno manat de corpore sanguis,
 Subuenit, at nimius cum vita funditur ipsa.

Subuenit, id
 est auxilio
 ei prodeat.

Quapropter multo naris completa cruore
 Cum fluit, attritus cimex conducit odore.

Lana madefit oleo, sed nondum lauta rosato,
 Haec datur in nares: vel claudit densius aures.

Lana non dicitur
 lauta, haec
 est quae lana
 succida
 dicitur.

Contritum prodest cochleis perducere frontem,
 Aut galli cerebro, vel sanguine tinge columbae.

Quod nisi supprimitur sanguis, potadus & ipse est.

Præterea pharijs caput emetire papyris,

Detrahe quod superest, aliis genitalia nocte.

Fœmineas prodest illinc vincire mamillas,

Menstruus immenso si profluit impete sanguis,

Succida lana malos remoratur subdita cursus,

Mortua quinetiam producit corpora partu,

Sed quacunq; fluit vis immoderata cruoris,

Subereus cortex calidis potatur in undis

Ante minutatim studio vincente terendus.

Pulegij calido purgatur fœmina potu,

Sed si forte cruor clausa cunctabitur alio,

Aut molles nepite, aut ruta quacunq; bibentur.

At si puniceos fundit vesica liquores,

Marrubium ex passo tritum perfunditur undis,

Hi poterunt haustus rutilum purgare colorem.

Studio hoc
 est opera
 & industria
 medici, pro
 pter tenaci
 tatē corticis
 qua ita vim
 catur.

Q. SERENVS

Reliquias partus eadem tibi detrahit herba.
 Quod si fœminei properabit sanguinis humber,
 Est qui frustra mole percussu decutit vno,
 Quorum aliquod lanis tectum ad p̄cordia neclit,
 Hæc simul incantans sisti debere cruorem.
 Ut lapis ille viæ solitos iam destitit orbes.

Intersecâdis, que ocnlos impediunt. Cap. XXXV.

Mobilis hirsutâs horret lascinia setas,
 Et gaudet raptò nudari rore pilorum,
 Sed bona nonnunq̄ vellendi caussa videtur,
 Corpora cum releuat, ratio manifesta salutis.
 Nanq̄ ocnlos infesta pilorum tela laceſſunt.
 Quôdq̄ illis dederat vassum natura tuendis,
 Inde inimica seges validos desenuit in orbes.
 Ergo locum crinis vullsi continge cruore,

Quæ dat anis, tremulis simulat quæ pellibus alas.*

Præterea quasq̄q̄ voles auertere setas,

Atq̄ in perpetuum rediuiua occludere tela,

Corporibus vullsis saniem perducito rana,

Sed quæ parua situ est. & rauco garrula questu,

Necnon & stagnis cessantibus exul irudo *

Sumitur, & vinens samia torretur in aula.

Hæc acidis vngit permista liquoribus artus,

Anulſamq̄ vetat rursus percreſcere ſyluam.

Omnibus obſcænis medêdis. Cap. XXXVI.

Dicendû, & que sit mēbris medicina pudendis.

Languidus antiquo purgatur penis Iaccho,

Ac super illinitur fœcundæ felle capelle.

torium.

* Vesptilio hæc avis est quâ hic describit.
 * Huiusmodi diuulgētū, siue medica minis gen⁹ apud Pli. li. 32. ca. 7. de scriptū quorū que inueni- es, tū quod ex ranarū tū quod ex sanguifuga tū succo cō- ficitur. Ap- peliaturq̄ Græcis φέ- λωσ ποπύλα- τίνis dici po- test depila-

Mane nouo myrti frondes commandere prodest
 Cui dolet, atq; illas in vulnus despuat ipsum.
 Face etiam vini genitalia lauta leuantur,
 Et tumidos testes nereia lymphæ cohercet,
 Vel bulbi ex mulsio, vel cera immista cupresso,
 Aut faba cum tepidis Bacchi decocta fluentis.
 Ramicis immensum fertur cohibere tumorem
 Far madidum lymphæ, & ferali fronde cupressi:
 Vnde etiam potu frons hæc memoratur amica.
 Sin autem existit durum tibi glandibus inguen,
 Proderit induci cochleas cum melle minutas.
 Obscænos si pone locos noua vulnera carpant,
 Horrentum mansa curantur fronde ruborum.
 Et si iam veteri succedit fistula morbo,
 Mustellæ cinere immisso purgabitur vlcus
 Sanguine cum ricini (quem bos gestauerit antè)
 Herba chelidoniæ fertur cum melle mederi,
 Herbâq; cum seuo folijs de mille vocata.

Ischiæ, & articulari morbo curando.

Cap. XXXVII.

Sæpius occultus victa coxendice morbus
 Perfurit, & gressus diro languore moratur.
 Populus alba dabit medicos de cortice potus,
 Necnon & teneræ gracili de fronde genistæ
 Arreptos caules, acidâq; liquore madentes
 Sumere conueniet rubiam quoq; ducere potus,
 Aut in aminæo cochleas haurire lyæo.
 Si vero articulos tabes inimica per omnes

Q. SERENVS

Hæserit, ex ficu betas ac melle ligabis,
 Vel pelagi latices simul & baccheia dona
 Sumere curabis, nimio sed parcito vino.
 Ennius ipse pater dum pocula siccat iniqua,
 Hoc vitio tales fertur meruisse dolores.

Furuuculo medendo. Cap. XXXVIII.

Cum sanguis nimius puri commistus atroci
 Et stuat, & papulas altè sustollit acutas,
 Rhesinam misces & saxis ordia fracta,
 Consersa hæc tepidis apponere conuenit vndis.
 Vis & hyoscyamum cere senôq; ingatum
 Nectere, non minus hæc poterit medicina iuuare.
 Prætereâq; finum ex gallo (quod legeris) albo,
 Hymbribus ex acidis fidens appone dolenti.
 Auribus aut pecudum molles expromito sordes,
 Vnguine quo fotis dabitur medicina papillis.

Carboni medendo. Cap. XXXIX.

Horrendus magis est, perimit qui corpora
 carbo,

Paphia: co-
 lūbe, ait p:
 pter Venerē
 sub cui⁹ tu
 tela colūbe
 sunt, que &
 ipsa Paphia
 idcirco di-
 cta fuit, q̄
 in Papho
 oppido mi-
 noris Affæ
 fanū habu-
 rit olim cele-
 berrimum.
 Vide Pli. li.
 2. cap. 98.

Vrit hic inclusus, vitalia rumpit acerbus
 Hunc veteres quondam varijs pepulere medelis.
 Tertia namq; Titi simul & centesima Liui
 Charta docet ferro talem candente dolorem
 Exactum, aut poto raporum semine pulsum,
 Infecli dicens vix septem posse diebus
 Vitam produci, tanta est violentia morbi.
 Dulcacidum saticemq; cumini semine iunge,
 Atq; finum pariter *paphia compone columbae.

Hinc line diruptas partes, & clausa venena.
 Præterea triti reserant & operta lupini.
 Nonnullus calcem viuam dissoluit aceto,
 Fumantemq; nixem papulis apponit acerbis.
 Est qui gallinæ perducit stercore corpus,
 Allia vel piperi parçè commista linuntur
 Pythagore cognata leui condita cumino.
 Proderit & madida fermentum polline turgens.

Pano, vomica, & struma depel-
 lendis. Cap. XL.

Cognata id
 est familia
 ria in cibo.
 Vide Læte-
 tiū in vita
 Pythagore.

SVnt alij quos dura mouet natura tumores
 Non minus horrendi, sed non ita perniciosi;
 Vomica qualis erit, vel eidem proxima quedam.
 Simplice rhesina miscebimus bordea tusa,
 Et muscos amnes, & purgamenta columbæ;
 His bene decoctis languentia membra fountur;
 Mollis odorato faba iungatur coriandro.
 Proderit appositum mollitq; aperitq; tumorem
 Aut de phasgano radix decocta palustris,
 Quæ salis admisto tundetur condimento.
 Proderit & mansum quod traxeris arbore viscum
 Gramen hyoscyami cere seuq; vetusto
 Concilia, mistisq; locos perduce dolentes.
 Exercere etiam corpus medicina potens est.
 Cum defundes in fictile, deinde putamen
 Marrubij succo implebis, post melle liquenti
 Omnia consociata tepenti prospera potu
 Sumuntur, reserantq; malum purgantq; leuantq;
 c. j.

Q. SERENVS

Igni sacro medendo.

Cap. XLI.

*ἰσχυρῶς
ἄσος Græcis
dicit vulgo
ignis diu
Antonij.
Fœcibus, id
ē, excremē
tis siue pin-
guibus, hoc
est adipe.*

Est etiam morbi species, quæ dicitur ignis,
Languida quo multo torrentur mēbra calore.
Vel tu vicino seuum bonis igne remittes,
Mollitūmq; lines, vel oloris facibus oua,
Sed non coëta dabis, sic torrida membra fouebis.
Lumbricus terræ misto inducetur aceto,
Aut parili noua ruta modo, sed iungis oliuum.
Ouaq; cum betis profunt sepe illita tritis.
Allia dant cinerem sociato oleoq; garoq;
Vngvine quo gliscens deponet flamma furorem.
Sæpe chelidonia pars candida iungitur oui,
Quæ medico potu sed vili trita capesses,
Admiscere memor lymphas amnēmq; falerni.

Podagræ depellendæ.

*Epidaurius
deus, hoc est
Aesculapius*

Quædã sūt rabidæ medicamia digna podagræ,
Cui ter tricenas species Epidaurius ipse
Dixit inesse deus, requiem tamen indere
Fas erit, & tristē saltē mœlcere dolorem. (morbo
Ergo age, & arreptum salicis frondēmq; librūmq;
Cum vino tere, sic contractos perline nēruos.
Aut cum prima mali sese ostentabit origo,
Feruida non timidis tolera cauteria plantis,
Seminecis ve hirci reserato pectore calces
In sere, sic diræ reprimes primordia pestis.
Aut si corruptus persederit altius humor,
Trita cupressus ibi Baccho iungetur acerbo
Panibus & teneris, cohibebitq; addita questus,

*Hoc est pes
des podag-
rici.*

Parua fabucus item hircino collita seuo,
 Triticeæq; acido manantes amine farine,
 Aut nitido ranæ decoctum viscus oliuo,
 Sive chelidoniæ succus sale mistus aceto.
 Sunt quibus apposita siccatur hirudine sanguis.
 Non audita mihi sit fas sed lecta referre,
 Hoc quidam raptus morbo per tempora messis
 Vicino plantas frumenti pressit acerno,
 Enasitq; granem casu medicante dolorem.

Vide Pliniū
 II. 22. ca. 27.

Vulneribus ferro aut verberibus
 factis. Cap. XLIII.

Nature vitijs medicas obiecimur artes,
 Nunc & fortunæ iaculis obsistere par est.
 Si cui forte lapis teneros violauerit artus,
 Neq; adipēs vetulos & tritam chamæcisson
 Nec pudeat luteæ stercus perducere porcæ.
 Sin autem seuo laceratum est verberē corpus,
 Tum lixiuā cinis ceras dissoluit & oia,
 Admistoq; olæ vibices comprimit atras.
 Si vero infrenus manat de vulnere sanguis,
 Purpura torretur conchyli perdita fuco,
 Huius & atra cinis currentem detinet vndam.
 Verrucæ quoq; desectæ frenare cruorem
 Dicitur ambustus tyrio de vellere puluis,
 Præterea nimios reserati vulneris amnes
 Peniculi cinis astringit vel fimbria porri,
 Sive finus manni cum testis vritur oui,
 Et reprimit fluidos miro medicamine cursus.

c. ij.

Q. SERENVS

Vulneribus quibuscunque casibus
factis. Cap. XLIIII.

TAm varia humana sunt vulnera cōditionis,
Vt nequeā proprias cūctis adscribere curas.
Hisdem igitur monitis casus armabimus omnes,
Sic tamen vt nullus medicinam clauserit error.
Ergo modus quicumq; obtingit vulneris atri,
Contritus cum melle dabit medicamina bulbus,
Herbāq; quæ folijs nomen de mille recepit,
Appositu prodest adipi permista vetusto.
Succida cum tepido neētetur lana lyeo,
Ambustæ ve cinis complebit vulneris ora.
Concludit verò ves frons vel ramus ab vlmo,
At succis hederæ pulchrescit fœda cicatrix.

Homini à simia morso curando. Cap. XLV.

Sive homo seu similis turpissima bestia nobis
Vulnera dente dedit, virus simul intulit atrū,
Betonicam ex duro prodest insumere Baccho.
Necnon & rhabhani cortex decocta medetur,
Si trita admorsis fuerit circumlita membris.

Serpentium morsibus, & viperinis

excludendis.

Cap. XLVI.

CVspide non quisq; longæ neq; cæde sarisse
Fulmine nō gladij, volucris nec felle sagittæ,
Quam cito vipereo potis est affligier ictu.
Quare aptam dicamus opem, succosq; medentes,

Quæ nocuit
antiquè dis
ctū. Sic Plau

Quem nocuit serpens, fertur caput illius apte,
Vulneribus iungi, sanat quem sauciat ipsa.

S A M O N I C V S .

77

Utq; sariffsea curatus Telephus hasta.
 Proderit & caulem cum vino haurire sabuci,
 Aut coctum raphani librum tritumq; ligare,
 Sive etiam excelsa folium de mole cupressi,
 Aut tithymallus atrox vulnus contrita perungit.
 Carduus est nondum doctis fullonibus aptus,
 Ex illo radix tepido potatur in amni.
 Cervino ex foetu commista coagula vino
 Sumuntur, quæ res membris agit atra venena.
 Aut ferule radix potatur in hymbre hyci
 Betonice ve leues galline aut inra vetusta.
 Si vero horrendum vulnus fera fecerit aspis
 Vrinam credunt propriam conducere potu.
 (Varronis fuit ista senis sententia) necnon
 (Plinius ut memorat) sumpti iuuat humber aceti. Lib. 23 c. 6
 Dicendum, & quæ sit præcox medicina timenti,
 Cautio namq; potest diros prævertere morsus,
 Si iecur exectum tardo de vulture portes,
 Erucis aut si totos perduxeris artus,
 Quas prius attritas vehementi spargis aceto.
 Aut tu cervina per noctem in pelle quiesces,
 Aut genere ex ipso dentem portabis amicum.
 Toxica præterea qua sint pellenda medela,
 Expediam: sanguis poterit prodesse caninus,
 Quod facili potu antidotos imitatur honestas.
 Vis & mirificos cantus prædiscere odores,
 Accensis quibus arcetur teterrima serpens,
 Aut styracem torres, aut diri vulturis alam,
 c. iij.

tus in Milla
 te gloriosa.
 Iura te non
 nocitura est
 se hominē
 de hac re
 neminē. Et
 in eodē itē.
 Iuro p. Ve.
 nerē & Mar
 tem me no
 citurum ne
 minē. Aliā
 cui nocuit
 legendum.

Honestas,
 hoc est, bo
 nis & lau
 dables &
 probabiles.

Q. SERENVS M A 3

Vel nepetam, aut frondem rigide stirpemque my-
rice.

Itibus scorpion, & morsibus muris cæci, siue
aranei. Cap. XLVII.

SVnt minimæ species, sed diræ vulnera pestis,
Quæ magis in tenui latitâtes corpore fallunt.
Scorpius & grauis est & araneus, hæc mala semper
Captant securos multa iam nocte sopores.
Et documenta dedit nobis prostratus Orion,
Magna quòd exiguis perimantur sepe venenis.
Et quum vulnus atrox incussit scorpius ardens,
Continuo capitur tunc digna cæde retusus,
Vulneribusq; aptus fertur reuocare venenum,
Aut calidis pelagi lymphis loca lesa fouentur,
Siue meri potu dissoluitur improba pestis.
Ad cunctos autem morsus ictusq; minorum
Caseus aptus erit siue de lacte capelle,
Cunq; hoc absumi debet organus herba,
Hæc duo mirificis curabunt icta medelis.
Necnon peniculo calidum annectetur acetum,
Aut viuum sulphur sicci cum fece lyæi.
Exiguo piperis cerebrum conspergito galli.
Quo lita sanescunt depulso membrâ dolore.

* Muræ cæ-
cū videtur
author id di-
gère animal
culū, quod
Elin. & alij

Sin autem muris nocuit violentia cæci,

Quæ sola signavit voluendis orbita plaustis,
Illine, mira datur vili de puluere cura.

Subitaneo dolori, febrī atq̄a ostocopoco.

Cap. XLVIII.

Nonnunq̄ existit subiti noua caussa doloris,
Cuius origo latet, veris reprimēda medelis,
Namq̄ chelidoniā misto sale neētere prodest,
Vellerāq̄ infuso recalentia sulphure sanant.
Ostocopon lento conducit melle perungi.
Sin autem calidē depascent corpora febres,
Tunc apij succus leni sociatur oliuo,
Membra lines, fotūq̄ ferus mulcebitur ignis.
Nec spernendus adeps, dederit quem bestia melis,
Seminecis cerui lachrymam misceri liquori
Conuenit, atq̄ artus illinc mulcere calentes,
Febribus aut longis galli noua iura vetusti.
Subueniūt etiā tremulis medicantia membris.

Quartanae typo medicando. Cap. XLIX.

Nec tu crede leuem dilato tempore febrem,
Que spatium sibi dat, magis ut cessando ca-

lescat,
Letali que grassatur quartana calore
Ni medicas adbibere manus curemus & herbas,
Allia non pudeat terno cum cimice trita,
Et diluta mero medijs haurire diebus.
Aut facilem iecoris murini ducere fibram,
Quatuor ut duri iungantur scrupula Bacchi,
Mira est absynthi cum simplice potio lymphæ.
Sume tribus digitis apprehensum semen anethi,
Tantumdem marathri, nullum nec desit aceti,
c.iiij.

murē arane
um appel-
lāt. Nāeadē
medicina,
quæ hic ab
auth. defri-
bitur aduer-
sus ei⁹ mor-
fum, à Plin-
nio pditur,
lib. 30. ca. 1.
*Ostoco-
pos grecani-
ca vox est,
δυσκοπός &
cōposita ex
duobus no-
minib⁹, quo-
rū alterum
δυσκοπός, al-
terū ὄστος
laborē siue
dolorem lar-
tinis inter-
pretatū si-
gnificat.

Sunt inter
medicos nō
parui nomi-
nis, qui ty-
pū pro hors-
tore, cuius-
modi in fe-
bribus acci-
dere solet
interpr: tēs-
tur. Aliās
forma, figur-
a & mod⁹
dicī latinis

Q. SERENVS

Vno sed cyatho prædicta salubriter hauris.

Mæonia, hæc est Homerice siue Homer, qui patria Mæonia creditur fuisse. Et apud Perseum Mæonia des à Mæone patre dicitur.

Mæonia iliados quartum suppone timenti,
Aut leporis tepidi diluta coagula trade.

Prodest & potus, sed mulsus Doridis humor.

Quidam etiam miranda ferunt veniente calore,

Iurantes ludum Veneris munusq; petendum,

Sed prius est oleo partus feruescere rane

In trinijs, illiq; artus perducere succo.

Tertianæ typo medicando. Cap. L.

Est etiam alternis febris rediuiua diebus,

Tempora discernēs quasi inste pondere libræ,

Vt possis igitur talem prohibere furorem,

Inuolues cera pallentis grana cumini,

Puniceq; indes pelli, colloq; ligabis.

Pulegij ramus lanæ velatus amictu

Tempore suspecto medicos præbebit odores.

Præterea tritus cimex potatur in ouo

Horridus attractu, sed gustu commodus apto.

Quotidianæ typo medicando. Cap. LI.

AT qui continuis non cessat adire diebus,

Sed tantū certas morbus discriminat horas,

Triticeū metuit granū (si credere dignum est)

Quod latitans fracto fuerit sub pane repertum,

Necnon ossa iuuant septis inuenta domorum,

Conuenit hæc tereti pendentia subdere collo,

Multaq; præterea verborum monstra silebo.

Nam febrem vario depelli carmine posse

Vana superstio credit, tremuleq; parentes.

Puniceæ pelliculæ, hoc est, malicorio, quæ testis est mali punici.

De verborum & carminum poteria, v. de Pl. lib. 23. cap. 2.

Hemitriteo depellendo. Cap. LII.

Mortiferū magis est, quod græcis hemitriteū
 Vulgatur verbis, hoc nostra dicere lingua
 Non potuere vlli (puto) nec voluere parentes.
 Inscribe chartæ, quod dicitur Abracadabra,
 Sæpius, & subter repetes, sed detrahe summam,
 Et magis atq; magis desint elementa figuris
 Singula, quæ semper rapies, & cætera figes,
 Donec in angustum redigatur littera conum,
 His lino nexis collum redimire memento.
 Nonnulli memorant adipem prodesse leonis.
 Coralium atq; crocum corio connectito felis,
 Nec dubites illis virides miscere smaragdos,
 Talia languentis conducent vincula collo,
 Letalesq; abigent (miranda potentia) morbos.

Fracturis & luxatis membris
sanandis. Cap. LIII.

Infandum dictu cunctis procul absit amicis,
 Sed fortuna potens omen conuertat in hostes.
 Vis indigna nouo si sparserit ossa fragore,
 Conueniet cerebrum blandi canis addere fractis,
 Lintea deinde superq; inductas neetere lanas.
 Sæpius & succos conspergere pinguis oliui,
 Bis septem credunt coalescere cuncta diebus,
 Aut veteri Baccho capræ finus inde petulcæ,
 Hoc aperit clausum, trahit herens, sanat apertum.
 Sin vero caput infestus colliserit ictus,
 Ex oleo neeti vestis debebit arachnes,

Rapies, hoc
 est auferes.
 Figes, hoc
 videlicet
 modo, atq;
 ordine.
 abracadabra
 abracadabr
 abracadab
 abracadab
 abracada
 abracad
 abraca
 abrae
 abra
 ab
 a

Vestis Ara-
 chnes, telū
 aranæ dicit

Q. SERENVS

Nesciet abire,
re, id est,
non deponetur.

Nesciet hæc illinc (nisi cum sanarit) abire.

Quod si luxa suo decedant membra tenore,

Urere fœmineos crines, ac iungere seuum

Congruet, ac tali medicamine mota ligare.

Aut malum ex pingui tritum apposuisse iuuabit.

Aut si conclusum seruanit tibia vulnus,

Stercus onis placidæ iunges adipēsque vetustos,

Pandere quæ poterunt hircus, patulōque mederi.

Neruis & dolentibus atque contractis inuandis.

Cap. LIIII.

HAud quisquæ credet disiectos vulnere neruos

Ad solitum rursus reuocari posse vigorem,

Sed prodest terræ lumbricos indere tritos,

Quas vetus & ranis sociari axungia debet.

Si vero occultus neruos dolor vrit inertes,

Vulturis excisos adipēs rutamque remitte,

Aut ceram, & tali recreabis languida fotu.

Conuenit & pelagi calidis perfundier vndis.

Carica, vel betis lento cum melle ingatur,

Aut Baccho madefacta ceres cum fronde cupressi,

Quo poteris potu recreare rigentia membra.

Sin autem subito replicantur corpora morbo,

Contractos reuocat neruos caro sumpta columbe.

& gris fomno adsciscendo.

Cap. LV.

Non solum miseros teterrima febris adurit,

Sed super optato pergit viduare sopore,

Ne profint placidi celestia mœnura somni.

Charta igitur, varijs quam pinxit littera verbis,

Uritur, inde cinis calido potatur in amni.
 Proderit & magnum capiti substernere fulcrum,
 Prodest & mistam lymphis potare cypressum,
 Palladijs itidem succis, quos flore rosarum
 Iungis, & immisces madidum tritumq; papauer.
 Quo lita frons facilem prebebit nocte quietem,
 Necnon mandragoræ gustu sopor additur altus.
 Dilue præterea glomeramina, quæ gerit intus
 Clausa aries inter geminæ coxendicis umbras,
 Inde soporati ducentur gutture potus.

Glomeras
 mina, hoc
 est, pilulas
 ex fimo si-
 ue excrementi-
 torum.

Lethargo expellendo. Cap. LVI.

Diximus hanc sortem miseris mortalibus esse,
 Ut sint sepe mala inter se contraria morbi,
 Deniq; nonnunq; somno sic membra grauantur
 Ut coniungatur leto sopor altus acerbo.

Ergo leui flamma torrentur cornua capræ,
 Quo nidore grauem depellent lumina somnum.
 Aut veneris labrum quæ dicitur herba, bibetur,
 Quæ teritur prius, & vino confusa liquecit.
 Conueniunt acidis euphorbia mista fluentis,
 Gramina vel rute gemina si nare trahuntur.
 Quidam dira iubent, septeno cimice trito,
 Ut vitientur aquæ, cyathisq; bibatur eorum,
 Hæc potiora putant, quàm dulci morte perire.

* Comitias
 lis hic mor-
 bus dicitur
 est, id quod
 & author
 quoq; innu-
 it, q; in co-
 mitijs sepe
 numero ijs
 quibus sus-
 fragia nega-
 bant, subito
 in terrâ ca-
 dere cõstue-
 uerūt. Gre-
 cis ἰσθιαί-
 αῖα dicit̃.
 Vulgo mors
 bus caduc⁹
 appellatur.

Comitiali morbo curando. * Cap. LVII.
Est subiti species morbi, cui nomen ab illo est,
 Quod fieri nobis suffragia iusta recusant.
 Sæpe etenim membris acri languore caducis,

Q. SERENVS

Consilium populi labes horrenda diremit.
 Ipse Deus memorat dubie per tempora lunæ
 Conceptum, talis quem sepe ruina profudit.
 Prodest cum veteri Baccho fel vulturis ampli,
 Sed cochlear plenum gustu tibi sufficit vno.
 Aut cruor ex progne mistus cum polline thuris,
 Aut apium elixum, aut conditum melle fel agni;
 Marrubiūve pari confusum pondere mellis,
 Cuius terna dabis gustu cochlearia in vno.
 Aptus mustela cinis est & hirundinis vnā.
 Præterea pluuias hominis, quas calua supino
 Exceptit proiecta sinu, consumere prodest.
 Aut lapis ex nido vaga quem congeffit hirundo
 Vellitur, & nexu fouet attollitq; iacentem.
 Pellitur (vt fama est) gustu quoq; languor anethi.
 Regio morbo pellendo. Cap. LVIII.

Regius cur
 hic morbus
 dicitur, vide
 præterea &
 Celsum lib.
 4 ca 24. Di
 cit & mor
 b^o arguat^r,
 quæ & non
 nulli aurigæ
 nē appella
 ri tradunt.
 vñ & græ
 cis interpret^r
 siue morb^o
 ictericus di
 citur, à colo
 re auiculæ
 etus nois.

Regius est vero signatus nomine morbus,
 Molliter hic quoniam celsa curatur in aula.
 Huic rubia ex multa fertur conducere lymphæ,
 Allia trita dabis vino madefacta calenti,
 Vellera cum vino suffiri sulphure prodest.
 Infantibus dentientibus, vel strige inquietatis curandis. Cap. LIX.

Nvdū hominē primū mater natura profundit,
 Insuper excruciat, niueis cū dentibus armat.
 Collo igitur molli dentes neſtentur equini
 Qui primi fuerint pullo crescente caduci.
 Aut teneris cerebrum gingiuis illine porci.

Aut leporis niueum bibitur cum lacte caprino.
 Præterea si forte premit strix atra puellos
 Virofa immulgens exertis hubera labris,
 Allia præcepit Titini sententia Vecti
 Qui veteri claras expressit more togatas.

Combustis igni vel frigore curan-
 dis. Cap. LX.

SVnt diuersa quidem mala frigoris atq; caloris,
 Sed tamen amborū simili nocet vlcere virus,
 Illa quoq; vsta putes, quæ sunt niue lesa rigente
 Conuersa in cinerem platani pila curat vtrunq;
 At vero ambustum flammis, qui candidus oui
 Succus inest penna inductus sanare valebit.
 Aut tu succosse cinerem perducito lanæ,
 Aut viam ex oleo veteri composito calcem,
 Ordea vel franges atq; oui candida iunges,
 Adsit adeps porcæ (mira est nam forma medelæ)
 Iunge chelidonias, ac sic line vulnera succis.
 Quodq; recens vssit glacies axungia simplex
 Mulcet, & ex facili grata est medicamine cura.

Venenis prohibendis. Cap. LXI.

VT tutus fias infestæ fraude nouercæ,
 Vel quicumq; tuo carpetur linidus actus,
 Non expectatis eat obuia cura venenis,
 Ante cibos igitur inglandis fœtus edatur,
 Produnt electri rorantia pocula virus.
 Præterea coctæ querno cum cortice lymphæ
 Conueniunt potu, dimersa ve ficus oliuo.

Titini culus
 dam mētio
 subide fit i
 Plinio & La
 ctatio. Ap:
 paret qdē
 ex hoc loco
 eū scripisse
 de claris fœ
 minis Ros
 manis. Cert
 tū est autē
 ex Lactatio
 eundē scri
 psisse spe
 ctaculorum
 libros, si mo
 do idem au
 thor est.

Sæpe etiam raphanum prædixit numen edendum.

Huius Antidoti & eius cõpositiõis meminit Plin. lib. 23. cap. 8. Cuius perinde verba hic subscribã: In fãctuarijs (inquit) Mithridatis maximi regis deuicti, Cn. Põpei inuenit i peculiarium mêtario ipsi manu cõpositionem Antidoti, e duabus nũs cibis siccis, itẽ fici totidẽ, & rutæ folijs vigin:ti simul tris, addito falis grano: & q hoc ieiunio sumat, nullum venenum nociturum illo die.

Antidotus vero multis Mithridatica fertur

Confociata modis, sed Magnus scrinia regis

Cum raperet victor, vilem deprendit in illis

Synthesin, & vulgata satis medicamina risit.

Bis denu rutæ folium, salis & breue granum,

Iuglandesq; duas totidem cum corpore ficus,

Hæc oriente die parco conspersa lyæo,

Sumebat metuens, dederat quæ pocula mater.

Venenis datis, expellendis. Cap. LXII.

SI nequit infandum præueterere cautio virus,

Proximus ille gradus, data pocula pellerè cura.

Lac asinæ placidæq; bonis prodesse loquuntur,

Betoniam ex paruo sumunt pleriq; lyæo.

Quod si hederæ succos (quæ truncos implicat altos)

Instilles pateris, poterunt haud vlla nocere

Pocula, quæ quisquam senis vitiauerit herbis.

Si quis byoscyamum gustarit, lacte capelle

Exhausto, rabidos poterit mulcere furores.

Vulneribus etiam dubie curandis. Cap. LXIII.

Vulnera tabescunt spatio vitiata dierum,

Curæq; nil prodest, nec ducitur vlla cicatrix,

Sed tamen herbarum tam mira potentia pollet,

Ulceris annosi sinus vt coalescere possit.

Marrubium si tu recoquas, illoq; liquore

Vulnus atrox foueas, cineres vel hirundinis altæ

Inducas, leporis ve aspersa coagula vino,

Aut hederam Baccho decoctam, & semen anethi,

Aut cineres alni tarso cum melle ligentur.
 Lumbrici terræ poterunt conducere vulnus,
 Aut facilis lapathi cumulatō vulnēra purgat.
 Et commistus adeps, sed nonnullo sale tactus.
 Pineæ præterea vino cum sulphure cortex,
 Et pice cum spissa iam perditā membra reponit.

Verrucis tollendis. Cap. LXIII.

Interdum existit turpi verruca papilla,
 Hinc quondam Fabio verum cognomen adhesit,
 Qui solus patriæ cunctando restituit rem,
 Id poterit vitium sanguis curare lacertæ,
 Aut vrina canis cum terra inducta madenti.
 Aut herbæ succus quæ fertur nomine lathy,
 Et tithymallus item talis satis apta medelæ.
 Si rupta immensos fundit verruca cruores,
 Purpureo tritici cineres de vellere profunt,
 Quod fuerit vero conchyli sanguine tinctum.

Hæmorrhoidibus medendis. Cap. LXV.

Excruciant turpes anum si forte papillæ,
 Agrestis radix prodest superaddita porri.
 Ni violet, sanat inglandis fragmine clausa,
 Sal niueum sumes, beticum quod nomine dicunt.
 Dulcia cumq; nigra iunges fuligine mella.
 Apponēsq; super, pellit medicina dolorem.

Finis.

* Lathy, mihī quidē legendū oīe no videt, vt fit tamen lathy dī: etum p las thyris p A. pocopē, de cuius herbę medicina Diosc. Suescus (inquit) eius modo, quo de Tithymallo, excipit ad eodē effectus. Cæterū de succo Tithymalli, siue de lacte, qui est eius fucus, ita idē Diosc. ait: Formicas verucāsq; sanat.

Palæmonis.
Sunt, q̄ hu-
sus episcopus
li, Priscianū
authorē esse
se putent.
Sed recla-
mat erudi-
torum ma-
ior pars.

**Q. RHEMNII FAN-
NII PALÆMONIS, DE PON-
DERIBUS & MENSURIS LIBER.**

Pondera pæonijs veterum memorata s̄
bellis

Nosse iuvat, pondus rebus natura so-
cavit

Corporeis, elementa suum regit omnia

pondus,

Pondere terra manet, vacuum neq̄ ponderis æther
Indefessa rapit voluentis s̄ydera mundi.

Ordinar̄ à minimis, post hæc maiora sequentur.

Nam maius nihil est aliud, quàm multa minuta.

Cap. Primum.

Semioboli duplum est obolus, quē pondere duplo
Grāma vocant, scrupulū nostri dixerē priores,

Semina la-
titātia in si-
liquis, hoc est
grana silis
que, que se-
na scrupula
singula pen-
dēt, hoc est
diobolum.

Semina lex alij siliquis latitantia curuis,
Atribuunt scrupulo, lentes veraciter octo,
Aut totidem speltas numerant, tristesve lupinos
Bis duo, sed si par generandi his pondus inesset,
Seruarent eadem diuersæ pondera gentes.

Nunc variant, etenim non omnia scedere certo

Naturæ, sed lege valent, hominūq̄ repertis.

In scrupulis ternis drachmam, quo pondere doctis

Argenti facilis signatur pondus Athenis.

Holcēq̄ à drachma non re, sed nomine differt.

Drachmam si gemines, aderit quem dicier audis,
 Siciliquus: drachmæ scrupuli si adiectio fiet,
 Sextula quæ fertur, nam sex his uncia constat.
 Sextula cum dupla est, veteres dixere duellam.
 Uncia fit drachmis bis quattuor, vnde putandum
 Grammata dicta, quod hæc viginti quatuor in se
 Uncia habet, tot enim formis vox græca notatur,
 Horis quot mundus peragit noctemq; diemq;
 Unciæq; in libra pars est, quæ mensis in anno.
 Hæc maior latio libra est gentiq; togatæ,
 Attica nã minor est, ter quinq; hæc deniq; drachmis,
 Et ter vigenis tradunt ex plerier vnã.
 Accipe præterea, paruo quam nomine graij
 Minam vocitant, nostriq; minam dixere priores,
 Centum hæ sunt drachmæ, q; si decerpseris illis
 Quattuor, efficies hanc nostram deniq; libram.
 Attica quæ fiet, si quartam dempseris hinc minã.
 Cecropium superest, post hæc docuisse talentum
 Sexaginta minas, seu vis sex milia drachmas,
 Quod summum doctis perhibetur pondus Athenis,
 Nam nihil his obolove minus, maiusve talento.
 Nunc dicam, solide quæ sit diuisio libræ,
 Sive assis, nam sic legum dixere periti.
 Ex quo quod soli ca pimus perhibemur habere.
 Dicimur aut partis domini pro partibus huius,
 Uncia nam libræ si deest dixere deuncem,
 At si sextantem retrahas, erit ille * decuncis,
 Sed nullum reliquo nomen semuncia certum,
 d.j.

Vox græca
 Ita sane les
 gendū con
 iecto, vt sit
 singulare
 positū pro
 plurali, &
 hic sensus
 fit, vox græ
 ca, id est,
 voces græcæ
 tot formis
 notantur, id
 est, scriban
 tur. Totenī
 literis græc
 ei vtuntur,
 nempe qua
 tuor & vi
 ginti.

Cecropiū,
 hoc est At
 ticum à Ce
 crepe Athē
 niensium
 rege.

Solidū, hæc
 tenus soli,
 legi potest
 solidi.
 * Decuncis
 p. decū, q
 & dextans
 aicit, pos
 tum esse vi
 detur.

DE P O N D E R I B V S

Dempta dabit, neq; enim est huius fescia triplex.
 Dodrantem reliquum vocitant quadrante retracto.
 Cūq; triens desit, bessem dixere priores.
 Idem septuncem dempto quincunce vocarunt.
 Post hæc semissis solidi pars maxima fertur.
 Nam quæ dimidium superat, pars esse negatur,
 Ut docuit tenui scribens in pulvere Musa.
 Cætera dicta prius quibus est semuncia maior.

Dubitari po-
 test an hic
 Musa medi-
 cus ille fuit
 Augusti Cæ-
 saris. Cuius
 meminit
 Celsus vno
 alteroq; lo-
 co, & post
 hunc Plin. &
 inter grecos
 scriptores
 Galenus, an
 alius quispi-
 am.

S C H O L I A.

Quattuor, efficies hanc nostram. Nostram, hoc est,
 Romanā, quæ nonaginta sex drachmas contine-
 bat, sicut Attica septuagintaquinque, quemad-
 modum & id à Leonbar do Portio annotatum est.
 Hinc paulo superius author Romanam maiorem,
 Atticam minorem appellavit libram, quæ effici-
 tur (vt hic tradit) ex Mna, si quartam par-
 tem dempseris, hoc est, ex centum drachmis vi-
 gintiquinque.

De ponderibus siue mensuris, humidorum,
 & frugum. Cap. II.

ET de ponderibus supereft pars altera nobis,
 Humida metiri, seu frugum semina mauiis.
 Cuius principio nobis pandetur origo.
 Pes longo spatio latiq; notetur in anglo,
 Angulus vt par sit, quem claudit linea triplex.
 Quattuor ex quadris medium cingatur inane.

Hic tenõ pi-
 geat recur-
 rere lector
 candide, ad

Amphora fit cubus, quam ne violare liceret;
 Sacrauere Ioui Tarpeio in monte quirites.
 Huius dimidium fert vrna, vt & ipsa medimni
 Amphora, tēq; capit modium, sextarius istum
 Sex decies haurit, quot soluitur in digitos pes.
 At cotylas quas, si placeat, dixisse licebit
 Heminas, recipit geminas sestarius vnus;
 Qui quater assumptus fit graio nomine chænix.
 Adde duos, chus fit vulgo, qui est congius idem;
 A quo sestari nomen fecisse priores
 Crediderim, quod eos capiat sex congius vnus.
 Ac cotyle cyathos bis ternos vna recepat;
 Sed de abaco nobis id pondus sepe notatur;
 Bis quinq; hunc faciūt drachmæ, si appēdere tētes:
 Oxybaphus fiet, si quinq; addantur ad illas.
 At mystrum cyathi quarta est, ac tertia mystri,
 Quam vocitant cyamen, capit hæc cochlearia bina.
 Quod si mensuræ pondus componere fas est,
 Sestari cyathus pars est, quæ est vncia libræ;
 Necnon oxybaphi similis sescuncia fiet.
 Sicilicquūq; tibi mystro simile licebit.
 Cochlear extremū est, scrupuliq; imitabitur instar.
 Attica præterea dicenda est amphora nobis,
 Seu cadus, hanc facies, nostræ si adieceris vrnæ.
 Est & bis decies quem conficit amphora, nostris
 Culleus hac nulla est maior mensura liquoris.
 Est etiam terris, quas aduena Nilus inundat;
 Artaba, cui superat modij pars tertia post tres;
 d. ij.

quintū doz
 cūllimi Ba
 dæi librom
 de asse &
 partib⁹ ei⁹,
 vt i quo ho
 rū verfaum
 ille iucolens
 tam explas
 nationē tra
 dit, & bres
 uter & eleā
 ganter.

ὄξυβαφός.

Κυάμη.

Μέτρον ἑ

μυστρού.

DE POND ERIBVS

ἄρταβη.
Hesychius,
ἄρταβη (in
π) μερ
μερ ἰσὸς
πρὸς ἄρταβη
μείζωνος.
Et Suidas
item.

Nanq̄ etiam modijs explebitur artaba triplex.
 De pōderibus variorū liquorū, & aquarū. Ca. III.

Μηχανικὴ
μουσα, id est
operoso in
genio.
Μηχανικὴ.

Illud præterea cōhibere memento
 Finitum pondus varios seruare liquores.
 Nam libræ (vt memorant) bessem sestarius addet,
 Sen puros pendas latices, seu dona lyæi.
 Addunt semissem libræ labentis oliui,
 Selibrāmq̄ ferunt mellis superesse bilibri.
 Hæc tamen assensu facili sunt credita nobis,
 Nanq̄ nec errantes vndis labentibus amnes,
 Nec mersi puteis latices, aut fonte perenni
 Manantes par pondus habent, non deniq̄ vina,
 Quæ campi aut colles nup̄rve aut antè tulere,
 Quod tibi mechanica promptū est depromere musa,
 Ducitur argento, tenuiue ex ære cylindrus,
 Quantum iuter nodos fragilis producit arundo
 Cui cono interius modico pars ima grauatur,
 Ne totus sedeat, totūve supernatet vndis,
 Lineaq̄ à summa tenuis descendit ad ima
 Ducta superficie, tot quæq̄ in frusta secatur,
 Quot scrupulis grauis est argenti ærisve cylindrus,
 Hoc cuiusq̄ potest pondus spectare liquoris.
Maiori, sub
audi ponde
dere.
Modulos,
id est par
tes, in quas
cylindrus in
telligatur
diuisus.

Nam si tenuis erit, maiori mergitur vnda,
 Sin grauior, plures modulos superesse notabis,
 Aut si tantundem laticis sumatur vtrinq̄
 Pondere præstabit grauior, si pondera secum
 Cōueniunt, tunc maior erit, quæ tenuior vnda est,
 Quòd si ter septem numeros texisse cylindri,

Hos videas latices, illos cepisse ter octo,
 His drachma grauius fatearis pondus inesse.
 Sed refert equi tantum conferre liquoris,
 Vt grauior superet drachma, quantū expulit vnda
 Illius aut huius teretis pars mersa cylindri.
 Hæc de mensuris, quarum si signa requires,
 Ex ipsis veterum poteris cognoscere chartis.

De inuentione argenti, auro in vna massa
 permisti. Cap. IIII.

Nunc aliud partum ingenio trademus eodem.
 Argentum fuluo si quis permisceat auro,
 Quantum id sit, quòve id possis deprendere pacto
 Prima Syracusij mens prodidit alta magistri. *
 Regem nanq̄ ferunt Siculum (quam vouerat olim)
 Calicolum regi ex auro statuisse coronam,
 Compertòq̄ dehinc furto (nam parte retenti
 Tantundemq̄ argenti opifex immiscuit auro)
 Orasse ingenium ciuis, qui mente sagaci
 Quis modus argenti fuluo latitaret in auro.
 Repperit ille so quod Dijs erat antè dicatum.
 Quod te quale siet, paucis (aduerte) docebo.
 Lancibus equatis (quibus hæc appendere mos est)
 Argenti, atq̄ auri (quod edax purgauerit ignis)
 Impones libras, neutrum vt præponderet, hâsq̄
 Submittès in aquam, quas pura vt ceperit vnda,
 Protinus inclinat pars hæc, quæ sustinet aurum.
 Pensius hoc nanq̄ est similari crassius vnda,
 At tu siste iugum mediq̄ è cardine centri
 d.iiij.

* Syracusij
 magistri,
 Archimedè
 Syracusanū
 mathematici
 cum signifi
 cat. Habes
 autè huius
 rei historiã
 apud Victru
 uium lib. 9.
 cap. 3. cuius
 initiū huius
 modi est.
 Archimes
 dis vero cū
 multa mi
 rāda inuen
 ta, varia
 fuerint &c.
 Ac deinde
 sequit̄. Hic
 ro enim Sys
 racusis au
 ctus regia
 potestate,
 rebus bene
 gestis, cum
 auream cor
 ronã votiuã
 Dijs imors
 talibus in
 quodã fano
 cōstitisset
 ponēdam.
 Reliq̄ apud
 ipsūm Vis
 truuium
 quære ac
 lege.

DE P O N D E R I B V S . L I B .

Internalla nota, quantum discerpserit illinc
 Quotq; notis distet suspensio pondere filum.
 Fac drachmis distare tribus, cognouimus ergo
 Argenti atq; auri discrimina. deniq; libram
 Libra tribus drachmis superat cum mergitur vnda.
 Sume dehinc aurum, cui pars argentea mista est,
 Argentiq; meri par pondus, itemq; sub vnda.
 Lancibus impositum specta: propensior auri
 Materies, subsistet enim, furtumq; docebit.
 Nam si ter senis superabitur altera drachmis,
 Sex solas libras auri dicemus inesse,
 Argenti reliquum, quia nil in pondere differt
 Argentum argento, liquidis cum mergitur vndis.
 Hec eadem puro deprendere possumus auro,
 Si par corrupto pondus pars altera gestet.
 Nam quoties ternis pars illibata grauarit
 Corruptam drachmis sub aqua, totidem esse notabis
 Argenti libras, quas fraus permiscuit auro.
 Pars etiam libræ quænis si forte supersit,
 Hec quoq; drachmarum simili tibi parte notetur.
 Nec non & sine aquis.

20 SEQVNTVR EX OR
DINE IN Q. SERENI, DE ME-
DICINA LIBRO, CONTENTA
CAPITA AD NVMERVM LXV.

Capiti medendo.	Cap. j.
Hemicranio medendo	Cap. ij.
Porrigini depellende.	Cap. iij.
Capillo tingendo	Cap. iiij.
Phthiriasi arcende	Cap. v.
Prurigini, papulis & scabiei arcendis	Cap. vj.
Phrenesi, & capiti purgando-	Cap. vij.
De fluore capillorum, & maculis capitis tollendis.	Cap. viij.
Humoribus & perfrictionibus medendis.	Cap. ix.
Elephantiasi propellende.	Cap. x.
Cutis & faciei vitijs, & impetigini propellendis.	Cap. xj.
Aurium vitijs succurrendis.	Cap. xij.
Oculorum dolori mitigando.	Cap. xiiij.
Dentium vitio, & oris fætori medendo.	Cap. xiiij.
Vuæ, faucibus, collo, & quæ mollièda sunt, medendis.	Cap. xv.
De rigore cervicis.	Cap. xvj.
Tussi, & cholericis medendis.	Cap. xvij.
Digestioni, & stomacho medendo.	Cap. xviiij.
Felli, vomitui, vel phthisi arcendis	Cap. xix.
Mammis sanandis vel stringendis.	Cap. xx.
	d. iiij.

INDEX

Reiectioni cibi aut sanguinis restringēda.	Cap. xxi.
Iecoris & lateris vitij medendis.	Cap. xxij.
Spleni curando.	Cap. xxiiij.
Præcordijs sanandis.	Cap. xxiiij.
Lumbis & renibus sanandis.	Cap. xxv.
Ventris dolori mitigando.	Cap. xxvj.
Hydropisi depellenda.	Cap. xxvij.
Ventri molliendo	Cap. xxviii.
Solutioni ventris, & dysenteriaë compescende.	Cap. xxix.
Lumbricis & tinea purgandis	Cap. xxx.
Colo sedando.	Cap. xxxj.
Vesica, & calculo purgando, & vrinaë prouocande.	Cap. xxxij.
De conceptione & partu.	Cap. xxxiiij.
Profluuio cuiusque sanguinis, & matrici subueniēda.	Cap. xxxiiij.
Intersecandis, quæ oculos impediunt.	Cap. xxxv.
Omnibus obscænis medendis.	Cap. xxxvj.
Ischia, & articulari morbo curando.	Cap. xxxvij.
Furunculo medendo.	Cap. xxxviii.
Carboni medendo	Cap. xxxix.
Pano, vomica, & struma depellendis.	Cap. xl.
Igni sacro medendo.	Cap. xli.
Podagra depellenda	Cap. xliij.
Vulneribus, ferro, aut verberibus factis.	Cap. xliij.
Vulneribus quibuscunq; casibus factis.	Cap. xliij.
Homini à simia morso curando.	Cap. xlv.

Serpentium morsibus & viperinis excludendis.	
Cap.	xlvi.
Insetibus scorpionum, & morsibus muris cæci, sine aranei.	
Cap.	xlviij.
Subitaneo dolori, feбри atq; ostocopo.	Cap. xlviii.
Quartane typo medicando.	Cap. xlix.
Tertiane typo medicando.	Cap. l.
Quotidiane typo medicando.	Cap. li.
Hemitriteo depellendo.	Cap. liij.
Fracturis & luxis membris sanandis.	Cap. liij.
Nervis & dolentibus & contractis.	Cap. liiij.
Egris somno adsciscendo.	Cap. lv.
Lethargo expellendo.	Cap. lvj.
Comitiali morbo curando.	Cap. lvij.
Regio morbo pellendo.	Cap. lviiij.
Infantibus dentientibus vel strige inquietatis curandis.	Cap. lix.
Combustis igne vel frigore curandis.	Cap. lx.
Venenis prohibendis.	Cap. lxi.
Venenis datis expellendis	Cap. lxij.
Vulneribus etiam dubie curandis.	Cap. lxiiij.
Verrucis tollendis.	Cap. lxiiiij.
Hæmorrhoidibus medendis.	Cap. lxxv.

**INDEX VOCABVLO-
RVM, QVAE IN HOC LI-
BELLO CONTINENTVR,
ET EXPONVNTVR.**

A	D
Abacus	Decunx
Amphora	Dennx
Amphora attica	Digiti
Artaba	Dodrans
As sine assis.	Drachma
B	Duellā
Bes sine bessis	G
C	Gramma
Cadus	H
Cochlear	Holce
Chænix	Horis quot mundus pera- gatur
Chus	Hemina
Congius	L
Conus	Lentes
Cotyla	Libra
Cubus	Libra Romana
Cullens	Libra Attica
Cyame	Libre pars vncia
Cyatbus	Lupini
Cylindrus	

M	Sextans
Medimnus	Sextarius
Mna	Sextula
Mina	Siciliquus
Modium	Siliquæ
Modulus	Solidum
Misa	Solidi partes
Mystrum	Spelta
O	T
Obolus	Talentum cecropium siue atticum.
Oxybarbus	Triens
P	V
Pes	Vncia
Q	Vncia quot drachmis constet
Quadrans	Vnciæ partes
Quincunx	Vox græca quot formis siue literis constet
S	Vna.
Scripulum	
Semiobolus	
Semissis	
Semiuncia	
Sescuncia	

Parisijs Apud Simonem Colineum.
Anno. M. D. XXXIII. Men-
se Augusto.

